

จลนิต

ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๖ เดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรการทางกฎหมายในการ จัดการปัญหาสุนัขจรจัด

แนวคิดและมาตรการ
แก้ไขปัญหาสุนัขจรจัด
ในต่างประเทศ

ตอนที่ ๑

บทความทางวิชาการ

โดย นางสาวอภิญญา นิยมไทย นิตินกร สำนักกฎหมาย

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด ตอนที่ ๑ แนวคิดและมาตรการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในต่างประเทศ

๑. บทนำ

โดยที่ปัญหาเกี่ยวกับสุนัขจรจัดหรือสุนัขที่ถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและคงอยู่กับสังคมไทยมายาวนาน จนกลายเป็นภาพคุ้นตาของคนไทยที่จะพบเห็นสุนัขจรจัด บริเวณหน้าร้านสะดวกซื้อ โรงเรียน สถานที่ราชการ วัด สวนสาธารณะ หรือเขตชุมชน เนื่องจากประเทศไทยไม่มีมาตรการในการจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัดที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติทั้งในด้านสาธารณสุข ได้แก่ เป็นพาหะสำคัญของโรคพิษสุนัขบ้า^๑ และโรคติดต่อระหว่างสัตว์กับคน ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เสี่ยงทำหอน และมูลสัตว์ เป็นสาเหตุความเดือดร้อนรำคาญ รวมถึงด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสุขภาพ ทำหมัน หรือฉีดวัคซีน ด้วยเหตุนี้จึงควรที่จะมีการศึกษาถึงแนวคิดและมาตรการในการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับประเทศไทยในอนาคต

๒. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุนัขจรจัด^๒

ความเป็นมา

มนุษย์รู้จักการเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่ในยุคสมัยสังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของการนำปศุสัตว์มาเลี้ยง เมื่อประมาณ ๑๐,๐๐๐ ปีก่อน โดยสัตว์ที่นำมาเลี้ยงในยุคแรกเริ่มเป็นพวกสัตว์กีบ เช่น โค แกะ แพะ กล่าวคือ ในการล่าสัตว์เพื่อเป็นแหล่งอาหาร จะมีการต้อนสัตว์เหล่านั้นมากักขังเป็นกลุ่ม ทำให้เกิดฝูงสัตว์เลี้ยงขึ้นมา เป็นแหล่งอาหารโดยไม่ต้องออกล่าสัตว์ ส่วนสุกรถูกนำมาเลี้ยงในภายหลัง เมื่อประมาณ ๙,๐๐๐ ปีก่อน จากนั้นจึงได้มีการนำสัตว์ตระกูลฟันแทะ เช่น หนูตะเภา มาเลี้ยงเพื่อทำเป็นอาหารและเครื่องนุ่งห่ม รวมทั้งมีการนำไก่ปามาเลี้ยงเป็นไก่บ้านด้วย

^๑โรคพิษสุนัขบ้า เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุข ผู้ที่ติดเชื้อหากแสดงอาการแล้วต้องเสียชีวิตทุกราย ในแต่ละปีพบผู้เสียชีวิตจากโรคนี้มากกว่า ๕๕,๐๐๐ ราย จาก ๑๕๐ ประเทศทั่วโลก ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศแถบทวีปแอฟริกาและอินเดีย (ข้อมูลจากแนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข).

^๒ขจร กระจ่างพลากร. มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสัตว์เลี้ยง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลี้ยงสุนัขและแมวภายในบ้านที่ไม่ใช่การพาณิชย์. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ๒๕๕๓. หน้า ๖-๑๐.

สำหรับสุนัขนั้นพบว่าเป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับมนุษย์มาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ถึง ๑๕,๐๐๐ ปีก่อน โดยในระยะเริ่มแรกมนุษย์ได้นำสุนัขป่ามาเลี้ยงเพื่อประโยชน์ในด้านการล่าสัตว์ และป้องกันอันตราย ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสุนัขจึงเปลี่ยนไปตามกาลเวลา กลายเป็นการเลี้ยงสุนัขเพื่อวัตถุประสงค์ในด้านอื่น ๆ เช่น เลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อนคลายเหงา ใช้เป็นสุนัขนำทาง หรือทำภารกิจตรวจค้นยาเสพติด ซึ่งในปัจจุบันการเลี้ยงสุนัขได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วโลกและมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสุนัขเกิดขึ้นมากมาย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพบว่ามีสุนัขถูกปล่อย ละทิ้ง หรือไม่มีเจ้าของเพิ่มมากขึ้น จนสุนัขจรจัดเหล่านั้นถูกมองว่าเป็นสาเหตุสำคัญของความเดือดร้อนรำคาญหรือปัญหาสังคมอื่น ๆ จากเสียงเห่าหอน มูลสัตว์ โรคติดต่อ หรือการกัดทำร้ายมนุษย์ หากพิจารณาถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงจะพบว่าต้นเหตุของปัญหาดังกล่าวมิได้เกิดจากสุนัขจรจัดเพียงอย่างเดียว แต่อาจเกิดจากการขาดจิตสำนึกของมนุษย์ที่ขาดความรู้และความรับผิดชอบในการเลี้ยงดู รวมทั้งยังเพาะพันธุ์เพิ่มจำนวนประชากรของสุนัขเพื่อจำหน่ายด้วย

ความหมายและประเภทของสุนัขจรจัด^๓

“สุนัขไม่มีเจ้าของ” หรือ “สุนัขจรจัด” หมายถึง สุนัขที่ไม่มีเจ้าของ ไม่ได้อยู่อาศัยภายในบ้านเรือนและไม่มีเจ้าของดูแลรับผิดชอบ มีความอิสระตามธรรมชาติในการดำรงชีวิต

โดยสุนัขจรจัดแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

(๑) สุนัขมีเจ้าของแต่เจ้าของสุนัขขาดความรับผิดชอบควบคุมดูแล สุนัขมีความเป็นอยู่อย่างอิสระในห้วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และสามารถก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นเดียวกับสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ

(๒) สุนัขที่มีผู้ให้อาหาร แต่ไม่มีผู้รับผิดชอบควบคุมดูแล สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ

(๓) สุนัขไม่มีเจ้าของ ซึ่งไม่มีผู้ใดควบคุม และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ

สำหรับสาเหตุหรือที่มาของสุนัขจรจัด อาจเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

(๑) เจ้าของสุนัขขาดจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัขที่ถูกต้อง ไม่มีการควบคุมการขยายพันธุ์ของสุนัข ไม่มีพื้นที่ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการเลี้ยงสุนัข หรือสุนัขไม่สวยงามไม่น่ารัก สุนัขเจ็บป่วยจนเกิดเป็นภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลและรักษา หรือมีนิสัยดุร้าย จึงนำไปปล่อยหรือละทิ้งตามสถานที่ต่าง ๆ

(๒) สุนัขที่มีเจ้าของแต่ได้พลัดหลงออกจากบ้าน

(๓) หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าของสุนัขไม่มีการควบคุมและป้องกันการผสมพันธุ์

(๔) การขาดความรับผิดชอบของผู้เพาะพันธุ์และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์สัตว์

๓. มาตรการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในต่างประเทศ^๔

ปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยากต่อการแก้ไข แม้ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้สุนัขจรจัดหมดไปจากประเทศไทยได้ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ รวมถึงภาพลักษณ์ของประเทศชาติในสายตาชาวโลกอีกด้วย นอกจากนี้ ปัญหาสุนัขจรจัดยังสะท้อนให้

^๓กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. คู่มือแนวทางบริหารจัดการสถานสงเคราะห์สัตว์. ๒๕๖๒. หน้า ๑ - ๒.

^๔ปริญญาวัน ชมเสวก. แนวทางการแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับสุนัขจรจัด : ศึกษากรณีที่มีการร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. ๒๕๖๓ หน้า ๓๔ - ๘๐.

เห็นถึงคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ดังนั้น จึงควรที่จะศึกษาถึงวิธีการบริหารจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ เยอรมนี สิงคโปร์ และญี่ปุ่น ซึ่งมีมาตรการที่หลากหลายดังต่อไปนี้

(๑) ประเทศเนเธอร์แลนด์

ในปัจจุบันประเทศเนเธอร์แลนด์แทบจะไม่มีสุนัขจรจัดเลย ทั้งที่ในอดีตหรือราวศตวรรษที่ ๑๙ มีสุนัขอาศัยอยู่ในเนเธอร์แลนด์เป็นจำนวนมาก เพราะในสมัยนั้นมีความนิยมเลี้ยงสุนัข กล่าวคือ คนมีฐานะจะเลี้ยงสุนัขพันธุ์แท้เพื่อเป็นการแสดงสถานะทางสังคม ในขณะที่คนยากจนจะเลี้ยงสุนัขพันธุ์ทางเพื่อประโยชน์ในการใช้งาน ต่อมาเมื่อมีการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าขึ้น เจ้าของสุนัขได้พากันนำสุนัขไปปล่อยหรือละทิ้งเป็นจำนวนมาก ทำให้ในขณะนั้นเนเธอร์แลนด์เกิดปัญหาสุนัขจรจัดขึ้นมา และมีความจำเป็นที่จะต้องหามาตรการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น

มาตรการทำหมันและฉีดวัคซีน เป็นมาตรการควบคุมจำนวนประชากรสุนัขจรจัดที่เรียกว่า PSVIR (pick sterilize vaccinate identify and return) กล่าวคือ รับสัตว์จรจัดมาทำหมัน ฉีดวัคซีน ระบุข้อมูล และปล่อยคืน โดยภาครัฐจะเป็นผู้กำหนดวันในการทำหมัน และออกค่าใช้จ่ายในการทำหมันและฉีดวัคซีนให้แก่สุนัขจรจัดและสัตว์เลี้ยงทั้งหมด มาตรการนี้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสุนัขเป็นอย่างดี นอกจากนี้ สุนัขยังได้รับการตรวจสอบสุขภาพและได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ด้วย

มาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ทั้งในด้านของการควบคุมจำนวนประชากรสุนัขจรจัด อาทิ กำหนดว่าหากเจ้าของสุนัขละทิ้ง หรือดูแลสุนัขไม่เหมาะสม ต้องรับโทษปรับหรือการทารุณกรรมสุนัขต้องรับโทษจำคุก และในด้านของการควบคุมเลี้ยงดูสุนัข อาทิ กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องรับโทษปรับหากปล่อยให้สุนัขขบถ้ายรึเรียด หรือนำสุนัขไปเดินเล่นโดยไม่มีสายจูงในพื้นที่ที่กำหนด

มาตรการเก็บภาษีสุนัข ในประเทศเนเธอร์แลนด์นั้น สาเหตุที่สุนัขถูกนำมาปล่อยส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่เจ้าของสุนัขพันธุ์แท้นำลูกสุนัขที่เกิดขึ้นจากการผสมข้ามสายพันธุ์มาทิ้ง ดังนั้น จึงมีการเก็บภาษีสุนัขพันธุ์แท้ในอัตราสูง แต่มาตรการนี้ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากเจ้าของสุนัขไม่ต้องการเสียภาษีจึงนำสุนัขไปปล่อย ทำให้จำนวนสุนัขจรจัดเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับประชาชนหลีกเลี่ยงการเสียภาษีโดยใช้วิธีการรับสุนัขจรจัดจากสถานสงเคราะห์มาเลี้ยงดูแทน อย่างไรก็ตามก็ได้มีการใช้วิธีการคัดกรองผู้ที่จะเลี้ยงสุนัขด้วยการจัดเก็บภาษีผู้เลี้ยงสุนัขจากการเลี้ยงและการฝังไมโครชิป เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าผู้ที่จะเลี้ยงสุนัขนั้นมีฐานะเพียงพอต่อการดูแลรับผิดชอบชีวิตของสุนัขได้

มาตรการส่งเสริมให้ประชาชนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด มีการรณรงค์และเชิญชวนให้ประชาชนรับสุนัขจรจัดจากสถานสงเคราะห์แทนการซื้อสุนัข โดยเจ้าของสุนัขจะถูกเก็บภาษีสุนัขน้อยกว่าเจ้าของสุนัขที่ซื้อสุนัขจากร้านขายสุนัขหรือฟาร์มเพาะพันธุ์

มาตรการจัดตั้งหน่วยงานคุ้มครองสัตว์ มีการจัดตั้งตำรวจคุ้มครองสัตว์ (Animal Cops) เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือดูแลและปกป้องสัตว์เลี้ยงในประเทศ

(๒) ประเทศเยอรมนี

ชาวเยอรมันรักสุนัขเหมือนสมาชิกในครอบครัว ปัญหาสุนัขจรจัดจึงเกิดขึ้นน้อยมาก และเป็นประเทศที่มีมาตรการจัดการกับสุนัขจรจัดที่ดี เช่น

มาตรการเก็บภาษีสุนัข การจัดเก็บภาษีสุนัขจะคล้ายคลึงกับการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการอนุญาตเลี้ยงสุนัขรายปี ซึ่งอัตราค่าธรรมเนียมจะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และหากเป็นสุนัขสายพันธุ์อันตรายอัตราค่าธรรมเนียมก็จะสูงกว่าสายพันธุ์อื่น ส่วนการรับสุนัขจากสถานสงเคราะห์มาเลี้ยงนั้น ผู้เลี้ยงจะได้รับการลดหย่อนอัตราค่าธรรมเนียม และจะได้รับการยกเว้นการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับสุนัขนำทางผู้พิการทางสายตา

มาตรการขึ้นทะเบียนสุนัข ผู้เลี้ยงสุนัขจะต้องนำสุนัขไปขึ้นทะเบียนกับท้องถิ่นเพื่อระบุเจ้าของ ที่อยู่ สายพันธุ์ เพศ รวมทั้งต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีด้วย

มาตรการควบคุมการเพาะพันธุ์สุนัข ประเทศเยอรมนีมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการเพาะพันธุ์สุนัขที่เข้มงวดมาก เช่น แม่พันธุ์สุนัขจะได้รับอนุญาตให้ผสมพันธุ์และให้กำเนิดลูกสุนัขได้เพียงปีละ ๑ ครั้งเท่านั้น รวมทั้งยังมีการควบคุมจำนวนลูกสุนัขในการผสมพันธุ์เพื่อป้องกันการมีจำนวนสุนัขที่มากเกินไปด้วย

(๓) ประเทศสิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดอย่างเข้มงวด ดังนั้น จึงสามารถจัดการกับปัญหาสุนัขจรจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น

มาตรการคัดกรองผู้ที่จะเลี้ยงสุนัข โดยการกำหนดอายุของผู้ที่จะเลี้ยงสุนัขให้มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และห้ามมิให้มีสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี และก่อนเลี้ยงสุนัขผู้ที่ต้องการจะเลี้ยงสุนัขต้องแสดงเอกสารเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน ที่อยู่อาศัย เอกสารการเสียภาษี รวมทั้งเอกสารให้เลี้ยงสุนัขในพื้นที่อาศัย นอกจากนี้ ผู้เลี้ยงสุนัขจะต้องเข้าพบและทำความคุ้นเคยกับสุนัขก่อนที่จะรับสุนัขไปเลี้ยงด้วย

มาตรการขึ้นทะเบียนสุนัขและเก็บภาษีสุนัข กำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องนำสุนัขทุกตัวไปขึ้นทะเบียนเพื่อควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าและชำระค่าภาษี โดยสุนัขที่ทำหมันแล้วจะเสียภาษีน้อยกว่าสุนัขที่ยังไม่ทำหมัน และอัตราภาษีสุนัขจะแปรผันตามอายุของสุนัข กล่าวคือ สุนัขที่มีอายุมาก ผู้เลี้ยงสุนัขจะเสียภาษีน้อยกว่าสุนัขที่มีอายุน้อย

มาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องคอยดูแลไม่ให้สุนัขขบถายรื้อราด ซึ่งผู้ฝ่าฝืนต้องรับโทษปรับ และหากนำสุนัขออกนอกบ้านจะต้องมีสายจูงและต้องควบคุมตามความเหมาะสม รวมทั้งกำหนดว่าเมื่อมีการเปลี่ยนเจ้าของ เจ้าของย้ายที่อยู่ สุนัขสูญหาย หรือเสียชีวิต เจ้าของสุนัขจะต้องแจ้งให้ท้องถิ่นทราบด้วย ส่วนสุนัขที่เป็นสายพันธุ์อันตรายจะต้องมีการทำประกันที่ครอบคลุมค่าสินไหมทดแทนและต้องมีหนังสือค้ำประกันจากธนาคารด้วย นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดห้ามไม่ให้มีการทารุณกรรมและทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง หากฝ่าฝืนต้องรับโทษปรับหรือโทษจำคุก

(๔) ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการในการจัดการปัญหาสุนัขจรจัด ดังนี้

สถานสงเคราะห์สัตว์ ในปัจจุบันชาวญี่ปุ่นนิยมเลี้ยงสุนัขไว้เพื่อเป็นเพื่อนหรือเป็นครอบครัวมากขึ้น อย่างไรก็ตามในกรณีที่ความต้องการเลี้ยงสุนัขแล้ว จะมีการนำสุนัขไปให้สถานสงเคราะห์สัตว์ ซึ่งสถานสงเคราะห์สัตว์จะกักสุนัขดังกล่าวไว้เพื่อรอการกำจัด โดยในระหว่างเวลาที่รอการกำจัดนั้น มูลนิธิพิทักษ์สัตว์จะเข้ามาช่วยเหลือด้วยการหาบ้านใหม่ให้แก่สุนัข หากสุนัขตัวใดไม่มีผู้อุปการะก็จะถูกกำจัดแบบการุณยฆาตด้วยวิธีรมแก๊ส

มาตรการอื่น ๆ นอกจากการนำสุนัขไปส่งให้สถานสงเคราะห์แล้ว ยังมีมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่อาจนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ เช่น มาตรการเก็บภาษีสุนัขและการขึ้นทะเบียนสุนัข โดยเจ้าของสุนัขจะต้องขึ้นทะเบียนสุนัขกับราชการส่วนท้องถิ่นภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนับตั้งแต่วันที่มีการรับสุนัขมาเลี้ยง ซึ่งจะได้รับป้ายอนุญาตเลี้ยงสุนัขติดกับปลอกคอของสุนัขเพื่อระบุเจ้าของสุนัข และเมื่อมีการย้ายสุนัขไปยังพื้นที่อื่น เจ้าของสุนัขต้องพาสุนัขดังกล่าวไปขึ้นทะเบียนต่อราชการส่วนท้องถิ่นที่ย้ายไปด้วย

๔. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาสุนัขจรจัดนั้นอาจไม่ใช่ปัญหาใหญ่และไม่ได้รับความสนใจจากสังคมไทยเท่าที่ควร เนื่องจากเมืองไทยเป็นเมืองพุทธและคนไทยก็มีความรักและเมตตาต่อสัตว์ ดังนั้น ในประเทศไทยจึงสามารถพบเห็นสุนัขจรจัดได้ทั่วไปตามสถานที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสุนัขจรจัดเป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และยังส่งผลกระทบต่อประเทศชาติในหลายด้าน ประกอบกับการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดในต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยต่อไปในอนาคต และถึงแม้ว่าบางมาตรการอาจไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมไทย เช่น การส่งสถานสงเคราะห์สัตว์เพื่อรอกำจัด เนื่องจากความแตกต่างทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม แต่ก็ยังมีอีกหลายมาตรการที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ ได้แก่ การทำหมันและฉีดวัคซีน การเก็บภาษีสุนัข การขึ้นทะเบียนสุนัขหรือการฝังไมโครชิปเพื่อระบุตัวสุนัข หรือการส่งเสริมให้ประชาชนรับเลี้ยงสุนัขจรจัด ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถลดจำนวนประชากรสุนัขจรจัดได้

ทั้งนี้ สำหรับบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาสุนัขจรจัดนั้น ท่านผู้อ่านสามารถติดตามได้ในคอลัมน์บทความทางวิชาการ ในวารสารจลนิตฉบับต่อไป